

PRAKSISOVERSIGT · STRAFFERET

Praksisoversigt over nødværge og nødret (straffeloven §§ 13-14)

Nødværge, exces og nødret i retspraksis – fra frifindelse til strafnedsættelse

Version 2 · Opdateret 6. sep. 2026 · 32 afgørelser · 2005-2026

[Læs online](#)

INTRODUKTION

Straffelovens §§ 13 og 14 rummer de objektive straffrihedsgrunde, der ophæver retsstridigheden af en ellers strafbar handling: nødværge (§ 13, stk. 1), den undskyldelige overskridelse af nødværgegrænserne (§ 13, stk. 2), lovlig magtanvendelse ved påbud, pågribelse og hindring af rømning (§ 13, stk. 3) samt nødret (§ 14). Praksis domineres af nævningsager om drab, drabsforsøg og grov vold, hvor nødværgeindsigelsen afgøres på tre selvstændige akser: forelå der overhovedet et påbegyndt eller overhængende angreb, var forsvarshandlingen nødvendig, og gik den åbenbart ud over det forsvarlige. Domstolene frifinder relativt hyppigt efter § 13, stk. 1 eller stk. 2, når tiltalte var den passivt angrebne – men afviser konsekvent indsigelsen, når tiltalte selv har opsøgt, fremprovokeret eller eskaleret konflikten, eller når angrebet var ophørt. Slår straffrihedsgrunden ikke igennem, flytter tyngdepunktet til strafudmålingen via § 82, stk. 1, nr. 3 og nr. 5, jf. § 83.

PRINCIPPER UDLEDT AF PRAKSIS

- 01** Nødværge efter § 13, stk. 1, forudsætter et "påbegyndt eller overhængende" uretmæssigt angreb; er angrebet ophørt eller endnu ikke konkretiseret, falder forholdet helt uden for bestemmelsen.
- 02** Den, der forlader gerningsstedet, henter et våben og vender tilbage til konfrontationen, kan hverken påberåbe sig § 13, stk. 1, eller § 13, stk. 2 – angrebet anses da for ophørt, og forsvarshandlingen for unødvendig.
- 03** Har tiltalte selv opsøgt, fremprovokeret og eskaleret situationen – typisk i et kriminelt eller voldsparat miljø – falder forholdet efter landsretspraksis helt uden for nødværgereglernes område.
- 04** Forsvarlighedsvurderingen er en proportionalitetsvurdering efter tre lovbestemte kriterier: angrebets farlighed, angriberens person og det angrebne retsgodes betydning; kun handlinger der "åbenbart" går ud over det forsvarlige, mister straffriheden.
- 05** Nødværgehandlingen skal være nødvendig: kunne angrebet være afværget med et mindre indgribende middel, er betingelsen ikke opfyldt, og nødværge kan aldrig anvendes rent præventivt.

- 06 § 13, stk. 2, er en subjektivt præget undskyldningsregel: den frifinder også den, der objektivt har handlet åbenbart uforsvarligt, når overskridelsen er rimeligt begrundet i den ved angrebet fremkaldte skræk eller ophidselse.
- 07 Excesreglen dækker den umiddelbare, ukontrollerede reaktion – ikke den fortsatte vold mod en allerede afvæbnet, blødende eller liggende angriber, som Højesteret fastslog i U.2010.2129H.
- 08 Anvendelsen af § 13, stk. 2, er retsanvendelse og kan derfor prøves af Højesteret, uanset at nævningetinget har voteret om den.
- 09 Ved bevistvivl om, hvorvidt angrebet var påbegyndt, kommer tvivlen tiltalte til gode, og der frifindes efter § 13, stk. 1.
- 10 § 13, stk. 3, gør nødværgereglerne tilsvarende anvendelige på magtanvendelse for at få lovlige påbud adlydt, iværksætte lovlig pågribelse eller hindre en fanges eller tvangsanbragt persons rømning – også for polititjenestemænd i tjenesten.
- 11 Politiets skudafgivelse bedømmes skud for skud: de skud, der var nødvendige for at standse angrebet, er straffri efter § 13, stk. 1, de umiddelbart efterfølgende efter § 13, stk. 2, mens de sidste kan udløse strafansvar med strafbortfald efter § 82, stk. 1, nr. 3, jf. § 83.
- 12 Nødret efter § 14 er subsidær i forhold til nødværge og forudsætter dobbelt: at handlingen var nødvendig for at afværge truende skade på person eller gods, og at lovovertrædelsen var af "forholdsvis underordnet betydning".
- 13 Nødretshandlingen kan – modsat nødværge – rettes mod tredjemands gods eller person, og nødret kan udøves som nødhjælp til fordel for andre end den handlende selv.
- 14 § 14 rummer ingen excesregel svarende til § 13, stk. 2; overskrides nødrettens grænser, er handlingen strafbar.
- 15 Foreligger en straffrihedsgrund kun delvist, skal det efter § 82, stk. 1, nr. 3, indgå som formildende omstændighed, at gerningen "grænser til" at være omfattet af den – hvilket i praksis kan føre til strafnedsættelse eller strafbortfald efter § 83.
- 16 Er den tiltalte handlet i en oprørt sindstilstand fremkaldt af forurettedes uretmæssige angreb, anvendes § 82, stk. 1, nr. 5, ofte sammen med nr. 3 – Østre Landsret nedsatte på dette grundlag en drabsstraf fra 12 til 11 års fængsel.

§ 1 Retsgrundlaget: § 13's tre led, § 14's proportionalitetsregel og forarbejdernes forståelse

De objektive straffrihedsgrunde står i straffelovens almindelige del og ophæver den ellers strafbare handlings retsstridighed. [Straffeloven § 13, stk. 1](#) lyder:

Handlinger foretagne i nødværge er straffri, for så vidt de har været nødvendige for at modstå eller afværge et påbegyndt eller overhængende uretmæssigt angreb og ikke åbenbart går ud over, hvad der under hensyn til angrebets farlighed, angriberens person og det angrebne retsgodes betydning er forsvarligt.

Bestemmelsen rummer dermed to kumulative krav – et **nødvendighedskrav** og et **forsvarlighedskrav** – samt en tidsmæssig ramme ("påbegyndt eller overhængende"). § 13, stk. 2 tilføjer den subjektivt prægede excesregel, hvorefter den, der overskrider grænserne for lovligt nødværge, alligevel bliver straffri, "hvis overskridelsen er rimeligt begrundet i den ved angrebet fremkaldte skræk eller ophidselse". § 13, stk. 3 gør de samme regler anvendelige på handlinger, der er nødvendige for på retmæssig måde at skaffe lovlige påbud adlydt, iværksætte en lovlig pågribelse eller hindre en fanges eller tvangsanbragt persons rømning.

[Straffeloven § 14](#) om nødret er kortere og strengere:

En handling, der ellers ville være strafbar, straffes ikke, når den var nødvendig til afværgelse af truende skade på person eller gods, og lovovertrædelsen måtte anses for at være af forholdsvis underordnet betydning.

Forarbejderne. Bestemmelserne blev til med den borgerlige straffelov af 1930 og er aldrig siden ændret. I lovforslaget af 11. oktober 1929 – hvor nødværge stod som § 14 og nødret som § 15 – udtaler Justitsministeriet indledningsvis om systematikken:

*Den første Betingelse for at anvende Strafer, at der foreligger en **retstridig Handling**. Dette udtales ikke i Lovforslaget, men underforstaas som selvfølgelig. Derimod giver §§ 14 og 15 nærmere Regler om de Tilfælde, hvor en Handlings Retstridighed (Strafbarhed) ophæves ved, at der foreligger **Nødværge** eller **Nødret**.*

Om forsvarlighedskriterierne fremhæver forarbejderne, at der bevidst blev givet nærmere regler for grænserne af det lovlige nødværge "under Hensyntagen ikke blot til Angrebets Farlighed og det angrebne Retsgodes Betydning, men ogsaa til Angriberens Person". Ministeriet fravalgte udtrykkeligt Straffelovskommissionens forslag om i stedet at se på angriberens "Forhold", da dette kriterium blev anset "for at være for omfattende og ubestemt". Om § 13, stk. 3, hedder det, at bestemmelsen "er ny i Formen, men ikke i Princippet". Om nødretten udtales, at bestemmelsen er betydeligt videregående end den tidligere straffelovs § 41, og at den

hviler paa den saakaldte Proportionalitetsgrundsætning, hvorefter det maa anses som retmæssigt – fordi det er samfundsnyttigt – at ofre et mindre betydeligt Gode, naar det er nødvendigt for at redde et væsentlig værdifuldere Gode.

At nødretten også dækker **nødhjælp**, fremgår udtrykkeligt af forarbejderne til straffelovsforslaget af 1925, hvor det anføres, at "Nødret kan udøves ikke blot til Fordel for den Handlende selv, men ogsaa til Fordel for Trediemand (**Nødhjælp**)". Forarbejderne findes i [Folketingstidende 1929-30, tillæg A, s. 1125](#) og [Folketingstidende 1925-26, tillæg A, s. 1225](#).

Socialministeriets [vejledning om magtanvendelse over for voksne, pkt. 27](#) sammenfatter kravene præcist: nødværgehandlingen skal rettes mod angriberen selv, aldrig mod tredjemand; den skal aktuelt ske for at afværge et overhængende angreb; og "[e]r der tid til at vente, f.eks. fordi der endnu kun er tale om en verbal trussel, vil dette som regel være ensbetydende med, at modhandlingen endnu ikke er nødvendig". Vejledningen fastslår desuden, at nødværge "ikke [kan] anvendes i rent præventivt øjemed", og at bestemmelsen også gælder, når angriberen er psykisk utilregnelig eller under den kriminelle lavalder.

§ 2 Nødværgesituationens ydre grænse: hvornår er angrebet "påbegyndt eller overhængende"?

Den første og ofte afgørende prøve er, om der overhovedet forelå et angreb i lovens forstand. Er svaret nej, er hele § 13 uanvendelig – også excesreglen i stk. 2, fordi den forudsætter et angreb, der har fremkaldt skrækken.

Det klareste eksempel er [SS-1205/2023-OLR](#), hvor Østre Landsret den 31. januar 2025 stadfæstede 13 års fængsel for manddrab efter et knivstikkeri på en markedsparkeringsplads. Tiltalte forklarede, at han var truet af tre mænd, fik tunnelsyn og blot "fægtede" med kniven. Landsretten tilsidesatte forklaringen som utroværdig – stikkanalen var 15-22 cm dyb og udført med moderat til svær kraft, og uvildige vidner så tiltalte løbe henimod forurettede og folde kniven ud undervejs. Retten fandt enstemmigt,

at tiltalte ikke var udsat for et påbegyndt eller overhængende angreb fra Forurettede eller andre mænds side, eller at tiltalte antog dette.

Allerede fordi der ikke forelå noget angreb, var grundbetingelsen for nødværge ikke opfyldt, og hverken § 13, stk. 1, eller stk. 2 kunne anvendes, jf. [SS-1205/2023-OLR](#). Byrettens dom i samme sag er [SS-6915/2022-NYK](#).

Modsat kommer bevistvivlen om det tidsmæssige forløb tiltalte til gode. I [SS-2358/2024-VLR](#) var det uklart, om tiltalte kastede en porcelænskop i hovedet på modparten, før eller efter denne fik fat i en machete. Vestre Landsret frifandt med stemmerne 6 nævninger og 3 dommere mod 3:

Efter en samlet bedømmelse af de tilstedeværendes forklaringer fremstår det usikkert, hvornår i forløbet tiltalte slog Tiltalte 1 med koppen set i forhold til, hvornår Tiltalte 1 fik macheten i hånden og herunder benyttede den til angrebet mod tiltalte. Det kan derfor ikke med den fornødne sikkerhed afvises, at tiltaltes slag med koppen fandt sted på et tidspunkt, hvor tiltalte måtte gå ud fra, at Tiltalte 1's angreb mod ham med macheten var påbegyndt eller overhængende.

Også i [SS-426/2025-VLR](#) – dødeligt knivstik i en opgang i Hjørring – blev tiltalte frifundet, fordi politiet fandt afdøde liggende på reposen med en stor køkkenkniv i hånden, hvorfor det ikke kunne udelukkes, at han havde angrebet tiltalte med kniven.

I sager, hvor tiltalte selv er den aktivt angribende, afvises indsigelsen omvendt uden videre. Det gælder [SS-1275/2025-HIL](#), hvor retten fandt, at knivstikkene mod samleveren ikke var nødvendige for at afværge et overhængende angreb (10 års fængsel), og [SS-5379/2025-ARH](#), hvor tiltalte stak en ubevæbnet forurettet to gange i halsen på Aarhus Hovedbanegård (6 års fængsel).

LOV

[Straffeloven § 13, stk. 1, 2](#)
[Straffeloven § 237](#)

PRAKSIS

Landsretten · Frifindelse for drab og vold: Landsretten anerkender nødværge efter dødeligt knivstik	19.01.2026
Landsretten · Frifindelse for vold med porcelænskop på grund af tvivl om nødværge under macheteangreb	23.09.2025
Landsretten · Østre Landsret stadfæster 13 års fængsel for manddrab efter knivstikkeri på marked	31.01.2025
Byretten · Nævningesag: Fængsel i 6 år for forsøg på manddrab med kniv på Aarhus Hovedbanegård – nødværgeindsigelse afvist	29.04.2026
Byretten · Kvinde idømt 10 års fængsel for manddrab på samlever med knivstik – nødværge afvist	30.01.2026
Byretten · Manddrab ved knivstik på Døllefjelde Marked: 13 års fængsel	18.04.2023

Den opsøgende, provokerende og eskalerende part fortaber § 3 nødværgeretten

Et af de mest markante mønstre i nyere landsretspraksis er, at nødværgereglerne slet ikke finder anvendelse, når tiltalte selv har været den opsøgende part eller aktivt har optrappet konflikten.

Den principielt klareste formulering findes i [SS-1093/2025-OLR](#), hvor Østre Landsret den 25. august 2026 tog stilling til en skudveksling uden for en café mellem to bandetilknyttede mænd. Tiltalte gjorde gældende, at han kun skød, efter at han selv var blevet beskudt. Landsretten afviste indsigelsen på **to selvstændige grundlag**: dels tilsidesatte 7 nævninger og alle dommere forklaringen om, at modparten skød først, dels fastslog retten – uafhængigt af skudrækkefølgen – at

tiltalte har både opsøgt, fremprovokeret og eskaleret situationen under et møde, der fandt sted i et kriminelt miljø, hvorfor forholdet falder udenfor området for nødværge efter straffelovens § 13.

Retten lagde vægt på, at tiltalte havde anskaffet pistolen dagen forinden vel vidende, at modparten var bevæbnet, at han bar skudsikker vest og bandeassocierede kendetegn, og at han affyrede mindst tre skud på nært hold uden for overvågningskameraernes vinkler. Straffen blev 13 års fængsel som tillægsstraf.

Samme linje ses, hvor tiltalte møder frem bevæbnet til en konfrontation, han selv har initieret. I [S-3876-22](#) opsøgte tiltalte sin mor og stedfar bevæbnet med kniv efter anbringelsen af sin søn; Østre Landsret fastholdt, at handlerne ikke kunne dækkes af nødværge, selv om der efterfølgende blev slået igen med et aluminiumsbat. I [S-566-17](#) – hvor tiltalte og hans kæreste kørte hen for at hente en fælles datter hos barnets far og tiltalte slog faderen i hovedet med en totenschläger – afviste Østre Landsret ligeledes nødværgeindsigelsen og skærpede straffen til ubetinget fængsel.

Også mildere voldsformer rammes af mønsteret. I [S-0432-21](#) forkastede Vestre Landsret nødværgeindsigelsen ved brug af peberspray og ændrede byrettens betingede dom til 3 måneders ubetinget fængsel, uanset at byretten havde lagt vægt på provokation. Og i [SS-7545/2021-ALB](#) – knivstik og efterfølgende spark mod en liggende person på motorvej E45 – blev selvforsvarsindsigelsen afvist, og de tiltalte fik henholdsvis 1 år og 3 måneders og 1 års fængsel.

Omvendt kan den, der bliver jagtet af en gruppe, godt påberåbe sig nødværge, selv om konflikten er gensidig og har verseret længe. I [SS-1775/2024-OLR](#) stadfæstede Østre Landsret frifindelsen af en 17-18-årig, der under flugt fra fire-fem forfølgere stak to af dem ihjel. Retten lagde vægt på, at han var jagtet af en større gruppe under omstændigheder, hvor han havde grund til at tro, at en eller flere af forfølgerne var bevæbnet med kniv, og at han måtte have opfattet situationen som særdeles farlig. De fire medtiltalte, der tilsluttede sig jagten, blev derimod dømt for vold efter [straffeloven § 244, stk. 1](#). Afgørelsen viser, at det ikke er konflikten forhistorie, men den **konkrete rollefordeling i gerningsøjeblikket**, der er afgørende.

LOV	Straffeloven § 13, stk. 1	Straffeloven § 244, stk. 1	Straffeloven § 245, stk. 1
PRAKSIS	Landsretten · Drabsforsøg og fareforvoldelse ved skudepisode i banderelateret konflikt – nødværge afvist, straf fastsat til fængsel i 13 år		25.08.2026
	Landsretten · Frifindelse for dobbeltdrab med kniv efter nødværge – fire dømt for vold under jagten på gerningsmanden		08.05.2026
	Landsretten · Landsretsdom for knivstikeri og trusler under voldelig familiekonfrontation		15.02.2024

Landsretten · Ubetinget fængsel for grov vold ved brug af peberspray og ulovlig våbenbesiddelse – Nødværge afvist	25.05.2021
Landsretten · Ubetinget fængsel for grov vold med totenschlæger i samværskonflikt	05.07.2017
Byretten · Dom for grov vold på motorvej – Fængselsstraf og udvisning	01.02.2022

At hente et våben og vende tilbage – nødværgesituationens tidsmæssige afslutning

§ 4

En særlig sagsgruppe angår den tiltalte, der efter et første angreb forlader stedet, henter et våben og opsøger konfrontationen på ny. Retspraksis er her entydig: **både § 13, stk. 1, og § 13, stk. 2, er udelukket**, fordi angrebet må anses for ophørt på det tidspunkt, hvor tiltalte traf beslutningen om at hente våbnet.

Det ledende eksempel er [SS-1591/2021-OLR](#), hvor tiltalte under en konfrontation blev ramt af et hug med et sværd på jakke og hånd, hvorefter han løb tilbage til sin bopæl, hentede en køkkenkniv og genoptog konfrontationen med to stik i maveregionen. Østre Landsret udtalte om § 13, stk. 1:

I stedet for at forlade området eller søge tilflugt, gik tiltalte til sin bopæl, hvor han hentede en kniv, hvorefter han på ny opsøgte Forurettede 2, der fortsat var i besiddelse af et sværd. Selv om det ikke kan udelukkes, at Forurettede 2 fortsatte med at udøve vold eller forsøgte at udøve vold mod tiltalte ved brug af sværdet, finder landsretten, at det ikke var nødvendigt for tiltalte at gå tilbage til den faretruende situation med en kniv for at modstå eller afværge et angreb imod ham.

Og om excesreglen i stk. 2:

Henset til at Forurettede 2's indledningsvise angreb mod tiltalte må anses for ophørt, da tiltalte besluttede at gå tilbage til sin bopæl for at hente en kniv, finder landsretten, at straffelovens § 13, stk. 2, ikke kan begrunde straffrihed.

Straffen blev fastsat til fængsel i 6 år for drabsforsøg. Afgørelsen illustrerer to selvstændige pointer: at der i den konkrete situation forelå et reelt **retrætealternativ** (at forlade området eller søge tilflugt), og at et tidsmæssigt afbrud i angrebet både fjerner nødvendigheden og bryder årsagssammenhængen mellem angrebet og den skræk, excesreglen bygger på.

Samme betragtning ligger bag [SS-1205/2023-OLR](#), hvor parterne efter en indledende skubben blev adskilt og stod to bilrækker fra hinanden, hvorefter tiltalte hoppede over afspærringssnorene og løb mod forurettede med kniven. Og i [SS-1539/2025-VLR](#) afviste Vestre Landsret nødværgeindsigelsen for den ene tiltalte, hvor knivoverfaldet skete efter en forfølgelse af den forurettede.

LOV	Straffeloven § 13, stk. 1, 2	Straffeloven § 237	
PRAKSIS	Landsretten · Forsøg på manddrab med kniv – landsret stadfæster domfældelse af den ene tiltalte, mens den anden alene dømmes for grov vold		17.06.2026
	Landsretten · Østre Landsret stadfæster 13 års fængsel for manddrab efter knivstikkeri på marked		31.01.2025
	Landsretten · Dom for drabsforsøg og grov vold		09.02.2022

Forsvarlighedsvurderingen: proportionalitet, våbenbrug og forsvar i eget hjem

§ 5

Er der først konstateret et påbegyndt eller overhængende angreb, prøves forsvarshandlingen mod de tre lovbestemte kriterier – angrebets farlighed, angriberens person og det angrebne retsgodes betydning. Lovens formulering "ikke **åbenbart** går ud over" giver den angrebne en betydelig margin: der kræves en kvalificeret uforholdsmæssighed, før straffriheden bortfalder.

Et illustrativt frifindelseseksempel er [SS-1120/2018-VLR](#). En påvirket og aggressiv mand havde med styrthjelm nikket en kvinde en skalle og ramt hende i kinden med en jernkæde, så hun faldt omkuld, hvorefter han vendte sig mod en anden med ordene "Nu er det din tur, din morder!" og svingede kæden. To tilstedeværende greb ind med knytnæveslag og benspænd. Vestre Landsret lagde afgørende vægt på, at

de tiltalte ophørte med at slå Tiltalte 1, da han slap jernkæden

og frifandt efter § 13, stk. 1. Afgørelsen viser, at den **momentane ophør af modmagten**, når angrebet neutraliseres, er et centralt kriterium for forsvarligheden.

Skydevåben kan efter omstændighederne være et forsvarligt middel over for et bevæbnet angreb. I [SS-1933/2022-VLR](#) – skuddrabet ved Jysk Væddeløbsbane under et røveriforsøg mod en narkohandel – frifandt Vestre Landsret køberen for manddrab efter § 13, stk. 1. Retten lagde til grund, at røverne pegede pistol mod ham og råbte "Læg jer ned", at den ene skød mod hans ledsager og mod bilen, at den senere afdøde selv var bevæbnet og skød ind gennem bilens siderude og greb fat i passagerdøren, og at tiltalte først afgav et varselsskud op gennem taget. Landsretten udtalte:

Efter en samlet bedømmelse af begivenhedsforløbet har det fremstået som nødvendigt for Tiltalte 1 at skyde mod Forurettede 1 for at modstå det uretmæssige angreb. Under hensyn til de tidligere afgivne skud gik Tiltalte 1s handlinger ikke åbenbart ud over det forsvarlige.

Tilsvarende blev en guldsmed i [SS 1. 8632/2007](#) frifundet for legemsangreb efter at have affyret skud mod tre røvere i sin forretning – men dømt for den ulovlige våbenbesiddelse. Det illustrerer, at nødværge kun ophæver retsstridigheden af **selve forsvarshandlingen**, ikke af selvstændige lovovertrædelser som ulovlig besiddelse af våbnet forud for angrebet.

Forsvaret af det angrebne retsgode vejer tungest i eget hjem. I [SS-426/2025-VLR](#) tog tiltalte selv en kniv med ud i entreen, da en ven bankede aggressivt på døren, og stak ham i brystet. Landsretten fandt, at tiltalte handlede for at modstå et påbegyndt angreb med kniv, og at handlingen ikke åbenbart gik ud over, hvad der var forsvarligt under hensyn til angrebets farlighed. Også [SS-5330/2021-ESB](#) frifandt for grov vold med flaske under henvisning til nødværge.

Grænsen går, hvor midlet er kvalitativt uforholdsmæssigt over for angrebet. I [SS-2667/2024-OLR](#) var forurettede ubestridt den aggressive part – han havde truet med at "klippe fingrene af" tiltalte og angreb ham med slag, spark og halsgreb på tiltaltes egen bopæl. Alligevel fandt Østre Landsret, at et 12 cm dybt knivstik gennem hjertekammeret stod i væsentligt misforhold til truslen, og at hverken frifindelse eller undskyldelig overskridelse kunne komme på tale. Den medicinske ekspert havde konstateret, at de typiske tegn på et livsfarligt, langvarigt halsgreb (punktformede blødninger i øjnene) manglede.

LOV	Straffeloven § 13, stk. 1	Straffeloven § 245, stk. 1	
PRAKSIS	Landsretten · Frifindelse for drab og vold: Landsretten anerkender nødværge efter dødeligt knivstik		19.01.2026
	Landsretten · Østre Landsret stadfæster 11 års fængsel for drab begået i forbindelse med voldeligt opgør om indbrud		04.12.2025

Landsretten · Vestre Landsrets dom i sag om skuddrab, drabsforsøg og omfattende narkohandel ved Jysk Væddeløbsbane	06.07.2023
Landsretten · Frifindelse for vold efter nødværge, da forurettede var aggressiv og svingede med jernkæde	06.11.2018
Byretten · Dom for vold, trusler, spirituskørsel og kørsel uden førerret – foranstaltning, frakendelse og konfiskation	25.02.2022
Byretten · Dom i sag om våbenbesiddelse og røverforsøg mod guldsmed i København	28.06.2007

§ 13, stk. 2 – den undskyldelige exces begrundet i skræk eller ophidselse

Excesreglen er den praktisk mest anvendte af de tre led. Den frifinder også den, der objektivt har handlet **åbenbart uforsvarligt**, når overskridelsen er rimeligt begrundet i den ved angrebet fremkaldte skræk eller ophidselse. Bestemmelsen er dermed subjektivt præget: den ser på gerningspersonens sindstilstand, ikke på handlingens objektive forholdsmæssighed.

De klareste eksempler er nævningsager, hvor angrebet var pludseligt og livstruende. I [SS-3/2025-VLR](#) – hvor to mænd trængte ind i en kiosk i Herning bevæbnet med økse og isoleringskniv – samlede tiltalte en pistol op fra fortovet og affyrede tre skud mod den økseførende angriber. Vestre Landsret frifandt med stemmerne 9 mod 3. Flertallet af 6 nævninger og 3 dommere lagde til grund, at der forelå et påbegyndt uretmæssigt og farligt angreb, at tiltalte handlede **åbenbart uforsvarligt** ved at affyre pistolen på åben gade med udenforstående til stede – hvorfor forholdet ikke var straffrit efter stk. 1 – men at overskridelsen var rimeligt begrundet i den ved angrebet fremkaldte skræk og ophidselse. Der blev navnlig lagt vægt på det meget korte og hektiske forløb, at angriberen stod oprejst bevæbnet, at der blev råbt "skyd ham", og at den anden angriber tabte en pistol under flugten.

[SS-2309/2022-HEL](#) er den mest udførligt begrundede excesafgørelse. En 23-årig mand med Aspergers syndrom blev frifundet for manddrab på sin alkoholiserede mor, der havde angrebet ham med kniv i familiens sommerhus. Retten fandt, at nødværgegrænserne var overskredet:

Retten finder, at tiltalte har overskredet grænserne for lovligt nødværge, idet der herved må lægges afgørende vægt på, at de dræbende knivstik er tilføjet Forurettede i ryggen, samt på antallet af stik.

Men overskridelsen var straffrit:

Tiltalte angreb er dog straffrit efter straffelovens § 13, stk. 2, fordi det er rimeligt begrundet i den ved moderens udfald mod ham fremkaldte skræk og ophidselse, idet det efter omstændighederne, herunder navnlig forløbet lige før den endelige konfrontation og den pressede situation, tiltalte befandt sig i, er forståeligt, at han for at forsvare sig selv reagerede ved en række ukontrollerede knivstik mod hende.

Afgørelsen viser, at rettens vurdering ikke isoleres til gerningsøjeblikket: den samlede kontekst – årelang belastning, forudgående trusler samme dag og tiltaltes særlige psykiske sårbarhed – indgik i, om reaktionen var "rimeligt begrundet".

I [SS-557/2024-HOL](#) frifandt et nævningeting enstemmigt fem fiskere for manddrab og frihedsberøvelse. Retten fandt, at overmandingen og bindingen af en besætningsmand i delirium tremens – der havde frembragt stikflammer med fluegift og lighter og kastet husholdningssprit mod besætningen – var berettiget nødværge efter § 13, stk. 1, mens den vold, der medførte brud på skjoldbruskhorn og tungeben ved et hårdt halsgreb,

var en overskridelse, som dog var straffri efter § 13, stk. 2, henset til den skræk og ophidselse, angrebet havde fremkaldt.

Endelig anvendte Østre Landsret i [SS-1775/2024-OLR](#) begge led i samme sagskompleks: det ene knivstik faldt under § 13, stk. 1 (ikke åbenbart uforsvarligt), det andet under § 13, stk. 2 (undskyldelig overskridelse).

LOV	Straffeloven § 13, stk. 2	Straffeloven § 237	
PRAKSIS	Landsretten · Frifindelse for dobbeltdrab med kniv efter nødværge – fire dømt for vold under jagten på gerningsmanden		08.05.2026
	Landsretten · Frifindelse for drabsforsøg og ulovlig våbenbesiddelse: Nødværgeoverskridelse ved Kiosk 1-angreb rimeligt begrundet i skræk og ophidselse		16.12.2025
	Byretten · Frifindelse i sag om manddrab på fiskekutter grundet nødværge og sandsynlig dødsårsag som delirium tremens		12.06.2024
	Byretten · Frifindelse for manddrab på grund af nødværge, jf. Straffeloven § 13, stk. 2		16.12.2022

§ 7 Excesreglens grænse: afvæbnet angriber og fortsat vold – U.2010.2129H

Højesterets dom af 12. maj 2010, [U.2010.2129H](#), er den centrale afgørelse om excesreglens ydre grænse og om Højesterets prøvelsesadgang i nævningesager.

Sagen blev afgjort i **tre faser**:

Fase	Handling	Retlig kvalifikation
1	Offeret angreb de tiltalte med kniv; den ene tiltalte blev stukket tre gange, bl.a. i lysken med punktering af en pulsåre	Uretmæssigt angreb, manifest livsfare
2	Tiltalte fravristede kniven og tildelte den nu afvæbnede og reelt værgeløse angriber tre knivstik	Ikke lovlig nødværge efter § 13, stk. 1 – men straffri exces efter § 13, stk. 2
3	De tiltalte tildelte den stærkt blødende og delvist liggende angriber flere hårdere spark og slag med bl.a. alvorlig miltlæsion til følge	Ikke undskyldelig – grov vold efter § 245, stk. 1

Højesteret fastslog for det første, at anvendelsen af [§ 13, stk. 2](#) er **retsanvendelse**, som Højesteret kan prøve, uanset at nævningetinget havde voteret om spørgsmålet efter de særlige afstemningsregler. De tiltalte havde gjort gældende, at der var tale om bevisbedømmelse, hvilket ville have afskåret prøvelsen.

For det andet fandt Højesteret ikke grundlag for at tilsidesætte landsrettens vurdering af, at knivstikkene mod den **afvæbnede** angriber var straffri efter § 13, stk. 2 – mens de efterfølgende spark og slag mod den blødende og liggende angriber ikke var rimeligt begrundet i den ophidselse, angrebet havde fremkaldt. De tiltalte blev idømt henholdsvis 4 og 3 måneders fængsel for grov vold.

Dommen fastlægger dermed et **dynamisk kriterium**: excesreglen dækker den umiddelbare, ukontrollerede reaktion i forlængelse af angrebet, men ikke den vold, der udøves efter at faren er ophørt og gerningspersonen har genvundet handlefrihed. Anklagemyndigheden havde i sagen betegnet fase 3 som "kontrolleret afstraffelse" – en karakteristik, der rammer sondringens kerne.

Samme sontring genfindes i [SS 1-12176/2011](#), hvor landsretten stadfæstede domfældelsen for grov vold i tiltalte eget hjem, men præciserede begrundelsen for strafnedsættelsen som følge af overskridelsen af nødværgegrænserne.

LOV	Straffeloven § 13, stk. 1, 2	Straffeloven § 245, stk. 1	
PRAKSIS	Højesteret · Højesterets afgørelse om nødværge og straffrihed efter voldelig konfrontation		12.05.2010
	Landsretten · Dom for grov vold i forbindelse med overskridelse af nødværge ved brug af kniv		14.06.2011

§ 13, stk. 3 – lovlig magtanvendelse ved påbud, pågribelse og hindring af rømning

[§ 13, stk. 3](#) udstrækker nødværgereglerne til handlinger, der er nødvendige for på retmæssig måde at skaffe lovlige påbud adlydt, iværksætte en lovlig pågribelse eller hindre en fanges eller tvangsanbragt persons rømning. Bestemmelsen er efter forarbejderne "ny i Formen, men ikke i Princippet" og har praktisk betydning for politi, kriminalforsorg og institutionspersonale.

Den mest gennemarbejdede afgørelse er [SS-3064/2007-OLR](#) om to polititjenestemænd, der under en biljagt affyrede skud mod en undvejet drabssigtet. Østre Landsret slog fast, at nødværgbestemmelserne **finder anvendelse på polititjenestemænd i tjenesten**, og at der ved vurderingen skal lægges vægt på den konkrete situation og det skøn, som betjenten må overlades. Retten bedømte derefter skudafgivelsen **skud for skud**:

- De første fire skud, afgivet mens flugtbilen udgjorde en påkørsels- og klemningsfare, var nødvendige og gik ikke åbenbart ud over det forsvarlige – straffri efter § 13, stk. 1.
- To yderligere skud mod chaufførens ben var ligeledes nødvendige og straffri.
- Af de næste ni skud mod torso var den første del straffri efter stk. 1, mens den sidste del faldt under § 13, stk. 2, under hensyn til det kortvarige tidsforløb.
- For den anden tjenestemand var de to sidste skud – afgivet ca. 7 og 11 meter efter, at bilen var kommet fri af de parkerede biler og ikke længere udgjorde en fare – hverken nødvendige eller undskyldelige.

De skud, der faldt uden for straffrihedsgrundene, blev henført under [§ 246](#), jf. [§ 245](#), jf. [§ 21](#), og [§ 252](#) – men blev anset for omfattet af [§ 82, stk. 1, nr. 3](#), hvilket førte til **strafbortfald** efter [§ 83](#). Byretsdommen i samme sag er [SS-2957/2007-FRB](#).

I [SS-2596/2017-VLR](#) frifandt Vestre Landsret anklagemyndigheden for erstatningskrav for skader på en dør, som politiet sparkede ind under en anholdelse – med henvisning til både § 13, stk. 3, og § 14.

Administrativt er rammerne udmøntet i flere retskilder. [Cirkulæreskrivelsen om anvendelse af magt over for indsatte i kriminalforsorgens institutioner, pkt. 5](#) fastslår, at magt ud over lovens og magtanvendelsesbekendtgørelsens regler kan anvendes "efter dansk rets almindelige regler om nødværge i straffelovens § 13, herunder for at forhindre en indsats undvigelse, f.eks. under en transport". [Vejledningen om voksenansvar for anbragte børn og unge, pkt. 35](#) præciserer, at plejefamiliers og personales anvendelse af nødværge og nødret sker med hjemmel i straffelovens §§ 13 og 14 – "og således ikke med hjemmel i voksenansvarsloven". Politiets brug af magtmidler er nærmere reguleret i [kundgørelsen om politiets brug af skydevåben](#) og [kundgørelsen om politiets brug af stav](#).

Den forvaltningsretlige kontrol med magtanvendelse føres desuden af Folketingets Ombudsmand, der i [udtalelse 2017-16](#) kritiserede, at det ikke var tilstrækkeligt godtgjort, at fortsat fiksering under et afbrudt udsendelsesforsøg havde været nødvendig i hele sin udstrækning; ombudsmanden understregede, at en magtanvendelse "i hele sin udstrækning [skal] kunne anses for nødvendig og proportional" – samme dynamiske vurdering, som landsretten anlagde skud for skud i politiskudssagen.

LOV	Straffeloven § 13, stk. 3	Straffeloven § 82, stk. 1	Straffeloven § 83
PRAKSIS	Landsretten · Frifindelse af anklagemyndigheden i sag om politiets indbrud i lejemål ved brug af tvang 12.12.2018 Landsretten · Dom om nødværge og strafbortfald ved skudafgivelse under politiaktion 26.02.2008 Byretten · Frifindelse i sag om drab efter skudepisode under politiaktion 18.10.2007		

§ 9 § 14 nødret – nødvendighed, underordnet betydning og nødhjælp

Nødretten er i praksis **subsidiær** i forhold til nødværge. Som Social- og Indenrigsministeriets [vejledning om magtanvendelse over for voksne, pkt. 28](#) formulerer det, er § 14 "et udslag af en almindelig grundsætning om, at nød til en vis grad bryder alle love" og "i praksis kun aktuel, når nødværge ikke finder anvendelse". To forskelle er afgørende:

- Nødretshandlingen kan **rettes mod andre end angriberen** – herunder mod tredjemands gods eller person. Nødværge kan derimod aldrig rettes mod tredjemand.
- Der findes **ingen excesregel** i § 14. Vejledningen fremhæver udtrykkeligt, at der "i nødretssituationer ikke [er] en tilsvarende hjemmel til straffrihed som efter straffelovens § 13, stk. 2".

Vejledningen præciserer proportionalitetskravet: der skal være "en væsentlig forskel mellem den truende skade, der afværges, og den (ellers strafbare) handling, der afværger faren", hvorfor "forsætlig legemsbeskadigelse og andre i sig selv grove handlinger kun [vil] være straffri midler til at afværge en truende større skade". Faren kan bl.a. skyldes akut sygdom, tekniske svigt eller naturbegivenheder.

Retspraksis afspejler netop denne todelte prøve. I [AM2023.08.28B](#) frifandt Retten i Odense for brugstyveri af en bil, kørsel uden kørekort og undladelse af at standse efter påkørsel. Tiltalte var blevet overfaldet af en større gruppe, blødte fra ansigtet og frygtede for sit liv, og en medbilist nægtede at køre ham væk. Retten udtalte:

Under disse omstændigheder finder retten, at det forhold at tiltalte tilegnede sig bilen, at han ramte Person3's bil i forsøget på at komme væk og at han foretog kørslen uden kørekort, er af forholdsvis underordnet betydning, ligesom retten finder, at kørslen væk fra stedet i bilen i situationen reelt var den eneste flugtmulighed. Retten finder således, at der er tale om en situation, der kan henføres under straffelovens § 14.

Afgørelsen viser begge betingelser i funktion: **nødvendigheden** (den reelt eneste flugtmulighed) og **den underordnede betydning** (formueindgreb og færdselsforseelser over for livsfare). Bemærkelsesværdigt blev tiltalte i samme dom dømt for to *isolerede* tilfælde af kørsel uden kørekort, der ikke stod i sammenhæng med nødsituationen – straffriheden er strengt situationsbunden.

Nødhjælp til fordel for tredjemand er anerkendt i [SS-1050/2018-HER](#), hvor tiltalte under en Sankt Hans-fest greb fat i nakken på en 10-årig dreng, der ukontrolleret sprøjtede med en brandslange, så drengen fik blå mærker. Byretten frifandt for vold efter [straffeloven § 244](#), da indgrebet var nødvendigt for at afværge alvorlig

personskade og af underordnet betydning, jf. § 14. Endelig blev § 14 sammen med § 13, stk. 3, anvendt som grundlag for at frifinde anklagemyndigheden for erstatningsansvar i [SS-2596/2017-VLR](#).

Straffrihedsgrundene har en afsmittende – men ikke automatisk – betydning på erstatningssiden.

Erstatningsnævnet afviste i [sag 20-520-07944](#) offererstatning til en person, der kom til skade under et forsøg på at gribe ind i en knivkonflikt, fordi han trak i en anden hjælper og ikke i den truende skadevolder eller den truede – skaden var derfor ikke indtrådt i forbindelse med handlinger foretaget for at forhindre en strafbar handling, jf. [offererstatningsloven § 1, stk. 1](#).

LOV	Offererstatningsloven § 1, stk. 1	Straffeloven § 14	Straffeloven § 244
PRAKSIS	Landsretten · Frifindelse af anklagemyndigheden i sag om politiets indbrud i lejemål ved brug af tvang Byretten · Frifindelse for brugstyveri grundet nødret efter Straffeloven § 14 Byretten · Frifindelse for vold efter indgriben med brandslange Erstatningsnævnet · Afslag på erstatning for skade opstået under forsøg på at fjerne person fra konflikt med knivtrussel		
			12.12.2018 28.08.2023 22.06.2018 29.09.2021

§ 10 Når straffrihed ikke opnås: § 82, stk. 1, nr. 3 og nr. 5, jf. § 83

Falder forholdet uden for §§ 13-14, er straffrihedsgrunden ikke uden betydning. Efter [straffeloven § 82, stk. 1, nr. 3](#) skal det i almindelighed indgå som formildende omstændighed, "at gerningen grænser til at være omfattet af en straffrihedsgrund", og efter [nr. 5](#), at gerningen er udført "i en oprørt sindstilstand, der er fremkaldt af forurettede eller personer med tilknytning til denne ved et uretmæssigt angreb eller en grov fornærmelse". Efter [§ 83](#) kan straffen nedsættes under strafferammen, og under i øvrigt formildende omstændigheder bortfalde.

[Rigsadvokatmeddelelsen, afsnittet om straffens fastsættelse, pkt. 5.11.3](#) angiver anklagemyndighedens forståelse:

Efter straffelovens § 82, stk. 1, nr. 3, skal det i almindelighed indgå som en formildende omstændighed, at den begåede gerning grænser til at være omfattet af en straffrihedsgrund. Bestemmelsen kan eksempelvis omfatte tilfælde, hvor gerningsmanden har overskredet grænserne for lovlig nødværge efter straffelovens § 13 eller lovlig nødret efter § 14.

Meddelelsen fremhæver som ledende eksempel Højesterets dom af 29. maj 2007 (**U 2007.2219 H**) om en taxachauffør, der bed et stykke af det yderste led af en kundes ringfinger, efter at kunden havde ført en arm ind i taxaen og tildelt chaufføren mindst ét slag i hovedet. Uanset kundens uretmæssige angreb fandt Højesteret ikke tilstrækkeligt grundlag for at anse handlingen for rimeligt begrundet i skræk eller ophidselse – der blev lagt vægt på karakteren af kundens angreb sammenholdt med, at handlingen påførte kunden en varig skade. Forholdet var derfor ikke straffrit efter § 13, stk. 2, men både § 82, stk. 1, nr. 3, og nr. 5 fandt anvendelse, hvorfor sagen blev afgjort med **en betinget dom uden straffastsættelse**.

Domstolene anvender de to numre samlet. I [SS-2667/2024-OLR](#) nedsatte Østre Landsret normalstraffen for manddrab fra 12 til **11 års fængsel** under henvisning til § 82, stk. 1, nr. 5, idet drabet skete i umiddelbar tilknytning til forurettedes eget retsstridige angreb – selv om nødværge var afvist. I [SS-3237/2004-VLR](#) om vold ved en grillbar og efterfølgende vold mod en politibetjent under anholdelse indgik både § 13, stk. 2, og § 82's numre om straffrihedsgrund og oprørt sindstilstand i vurderingen. Og i politiskudssagen [SS-3064/2007-OLR](#) førte anvendelsen af § 82, stk. 1, nr. 3, jf. § 83, direkte til **strafbortfald** for den ene tjenestemand.

Omvendt kan retten helt afvise formildende omstændigheder, når konflikten er selvvalgt. I [SS-1093/2025-OLR](#) fandt ingen af de voterende formildende omstændigheder ud over tilståelsen i to sideordnede forhold – heller ikke efter [§ 82, nr. 7](#) om stærk sindsbevægelse – og straffen blev fastsat til 13 års fængsel.

Billedet er dermed en **glidende skala**: fuld straffrihed efter § 13, stk. 1 → straffrihed efter excesreglen i stk. 2 → strafbortfald efter § 82, stk. 1, nr. 3, jf. § 83 → strafnedsættelse under normalniveauet efter § 82, stk. 1, nr. 3 og nr. 5 → ingen lempelse, når tiltalte selv er den opsøgende part.

LOV	Straffeloven § 13, stk. 1, 2	Straffeloven § 82, stk. 1	Straffeloven § 83
PRAKSIS	Landsretten · Drabsforsøg og fareforvoldelse ved skudepisode i banderelateret konflikt – nødværge afvist, straf fastsat til fængsel i 13 år		25.08.2026
	Landsretten · Østre Landsret stadfæster 11 års fængsel for drab begået i forbindelse med voldeligt opgør om indbrud		04.12.2025
	Landsretten · Dom om nødværge og strafbortfald ved skudafgivelse under politiaktion		26.02.2008
	Landsretten · Dom om vold mod politi og ubetinget straf		01.02.2005

§ 11 Bevis, tvivl og afstemning: nødværgeindsigelsen i nævningsager

Fordi nødværgeindsigelsen typisk rejses i nævningsager om drab og drabsforsøg, får de processuelle rammer betydelig praktisk vægt.

Tvivlen kommer tiltalte til gode. I [SS-2358/2024-VLR](#) frifandt Vestre Landsret, fordi det ikke med den fornødne sikkerhed kunne afvises, at slaget faldt på et tidspunkt, hvor tiltalte måtte gå ud fra, at macheteangrebet var påbegyndt eller overhængende. Mindretallet på 3 nævninger fandt modpartens forklaring mest troværdig, men blev nedstemt.

Afstemningsreglerne kan afgøre sagen. Efter [retsplejeloven § 931, stk. 2](#) kræver en for tiltalte ugunstig afgørelse i landsretten mindst 6 nævningestemmer og mindst 2 dommerstemmer. I [SS-3/2025-VLR](#) faldt frifindelsen med stemmerne 9-3, hvor mindretallets to nævninger fandt overskridelsen uundskyldelig (skud på åben gade med udenforstående til stede) og én nævning fandt, at der slet ikke forelå en nødværgesituation, da skuddene blev affyret mod en liggende person. I [SS-1775/2024-OLR](#) var der dissens i alle tre nødværgeforhold, men mindretallet blev nedstemt.

Retsmedicinske fund er ofte udslagsgivende for, om forklaringen om nødværge kan opretholdes. I [SS-1205/2023-OLR](#) blev tiltaltes forklaring om at have "fægtet" med kniven tilsidesat som utroværdig, fordi stikkanalen var 15-22 cm dyb og udført med moderat til svær kraft. I [SS-2667/2024-OLR](#) svækkede fraværet af punktformede blødninger i øjnene forklaringen om et livstruende halsgreb. Og i [SS-557/2024-HOL](#) førte den retsmedicinske usikkerhed om dødsårsagen (delirium tremens frem for kvælning) sammen med nødværge- og excesvurderingen til fuld frifindelse.

Højesterets prøvelse. Selv om nødværgevurderingen i vidt omfang beror på bevisbedømmelse forbeholdt nævningetinget, fastslog Højesteret i [U.2010.2129H](#), at anvendelsen af § 13, stk. 2, er retsanvendelse, som kan prøves efter [retsplejeloven § 933, stk. 2](#). Det giver Højesteret mulighed for at fastlægge de retlige rammer for exces-vurderingen, selv om den konkrete subsumption i vid udstrækning overlades til landsretten.

LOV	Retsplejeloven § 931, stk. 2	Retsplejeloven § 933, stk. 2	Straffeloven § 13, stk. 1, 2
PRAKSIS	Højesteret · Højesterets afgørelse om nødværge og straffrihed efter voldelig konfrontation		12.05.2010

Landsretten · Frifindelse for dobbeltdrab med kniv efter nødværge – fire dømt for vold under jagten på gerningsmanden	08.05.2026
Landsretten · Frifindelse for drabsforsøg og ulovlig våbenbesiddelse: Nødværgeoverskridelse ved Kiosk 1-angreb rimeligt begrundet i skræk og ophidselse	16.12.2025
Landsretten · Østre Landsret stadfæster 11 års fængsel for drab begået i forbindelse med voldeligt opgør om indbrud	04.12.2025
Landsretten · Frifindelse for vold med porcelænskop på grund af tvivl om nødværge under macheteangreb	23.09.2025
Landsretten · Østre Landsret stadfæster 13 års fængsel for manddrab efter knivstikkeri på marked	31.01.2025
Byretten · Frifindelse i sag om manddrab på fiskekutter grundet nødværge og sandsynlig dødsårsag som delirium tremens	12.06.2024

§ 12 Sammenfatning: prøvelsesrækkefølgen i praksis

Retspraksis om §§ 13-14 følger en fast prøvelsesrækkefølge, som den, der skal vurdere en nødværgeindsigelse, med fordel kan følge trin for trin:

1. **Forelå et uretmæssigt angreb, og var det påbegyndt eller overhængende?** Er svaret nej – fordi tiltalte selv var den angribende, eller fordi angrebet allerede var ophørt – bortfalder både stk. 1 og stk. 2, jf. [SS-1205/2023-OLR](#) og [SS-1591/2021-OLR](#).
2. **Har tiltalte selv opsøgt, fremprovokeret eller eskaleret konflikten?** I bekræftende fald falder forholdet efter [SS-1093/2025-OLR](#) helt uden for § 13's område.
3. **Var forsvarshandlingen nødvendig?** Kunne angrebet være afværget med et mindre indgribende middel – eller ved at forlade stedet, hvor det var reelt muligt – er betingelsen ikke opfyldt.
4. **Gik handlingen åbenbart ud over det forsvarlige** under hensyn til angrebets farlighed, angriberens person og retsgodets betydning? Der kræves en kvalificeret uforholdsmæssighed; jf. frifindelserne i [SS-1120/2018-VLR](#), [SS-1933/2022-VLR](#) og [SS-426/2025-VLR](#).
5. **Var en konstateret overskridelse rimeligt begrundet i skræk eller ophidselse?** Excesreglen frifinder også ved objektivt åbenbart uforsvarlige handlinger, jf. [SS-3/2025-VLR](#), [SS-2309/2022-HEL](#) og [SS-557/2024-HOL](#) – men ikke den vold, der fortsætter mod en afvæbnet og værgeløs angriber, jf. [U.2010.2129H](#).
6. **Var handlingen udøvet som led i lovlig magtanvendelse?** Så prøves den efter de samme kriterier via [§ 13, stk. 3](#), med den skud-for-skud-bedømmelse, der blev anlagt i [SS-3064/2007-OLR](#).
7. **Er nødværge udelukket, men faren reel?** Så prøves [§ 14](#) med sit dobbeltkrav om nødvendighed og forholdsvis underordnet betydning, jf. [AM2023.08.28B](#) og [SS-1050/2018-HER](#) – dog uden excesregel.
8. **Slår ingen straffrihedsgrund igennem?** Så indgår den delvist foreliggende straffrihedsgrund og den oprørte sindstilstand som formildende omstændigheder efter [§ 82, stk. 1, nr. 3](#) og [nr. 5](#), jf. [§ 83](#), med strafnedsættelse eller strafbortfald til følge.

Bestemmelserne har stået uændret siden den borgerlige straffelov af 1930, og retsudviklingen sker derfor udelukkende gennem praksis. Den offensivspecifikke strafudmåling for de underliggende gerninger behandles i [drab og drabsforsøg](#), [særlig grov vold](#), [grov vold](#) og [vold og strafudmåling efter § 244](#), mens politiets administrative magtanvendelse behandles i [politiets administrative frihedsberøvelse](#) og erstatningssiden i [voldsoffererstatning](#) og [tortgodtgørelse](#).

LOV

[Straffeloven § 13, stk. 1-3](#)

[Straffeloven § 14](#)

[Straffeloven § 82, stk. 1](#)

[Straffeloven § 83](#)

PRAKSIS	Højesteret · Højesterets afgørelse om nødværge og straffrihed efter voldelig konfrontation	12.05.2010
	Landsretten · Drabsforsøg og fareforvoldelse ved skudepisode i banderelateret konflikt – nødværge afvist, straf fastsat til fængsel i 13 år	25.08.2026
	Landsretten · Frifindelse for drab og vold: Landsretten anerkender nødværge efter dødeligt knivstik	19.01.2026
	Landsretten · Frifindelse for drabsforsøg og ulovlig våbenbesiddelse: Nødværgeoverskridelse ved Kiosk 1-angreb rimeligt begrundet i skræk og ophidselse	16.12.2025
	Landsretten · Østre Landsret stadfæster 13 års fængsel for manddrab efter knivstikkeri på marked	31.01.2025
	Landsretten · Vestre Landsrets dom i sag om skuddrab, drabsforsøg og omfattende narkohandel ved Jysk Væddeløbsbane	06.07.2023
	Landsretten · Dom for drabsforsøg og grov vold	09.02.2022
	Landsretten · Frifindelse for vold efter nødværge, da forurettede var aggressiv og svingede med jernkæde	06.11.2018
	Landsretten · Dom om nødværge og strafbortfald ved skudafgivelse under politiaktion	26.02.2008
	Byretten · Frifindelse i sag om manddrab på fiskekutter grundet nødværge og sandsynlig dødsårsag som delirium tremens	12.06.2024
	Byretten · Frifindelse for brugstyveri grundet nødret efter Straffeloven § 14	28.08.2023
	Byretten · Frifindelse for manddrab på grund af nødværge, jf. Straffeloven § 13, stk. 2	16.12.2022
	Byretten · Frifindelse for vold efter indgriben med brandslange	22.06.2018

REFERENCE Lovgrundlag

6 paragraffer

Straffeloven § 13	stk. 1-3	Straffeloven § 14
Straffeloven § 82	stk. 1	Straffeloven § 83
Straffeloven § 237		Straffeloven § 245 stk. 1

MATERIALE Citerede afgørelser

32 afgørelser

HØJESTERET · ØVERSTE INSTANS

1

12.05.2010 Højesterets afgørelse om nødværge og straffrihed efter voldelig konfrontation U.2010.2129H

LANDSRETTEEN · ANKEINSTANS

18

25.08.2026 Drabsforsøg og fareforvoldelse ved skudepisode i banderelateret konflikt – nødværge afvist, straf fastsat til fængsel i 13 år 11056-14253

17.06.2026 Forsøg på manddrab med kniv – landsret stadfæster domfældelse af den ene tiltalte, mens den anden alene dømmes for grov vold 10839-13928

08.05.2026 Frifindelse for dobbeltdrab med kniv efter nødværge – fire dømt for vold under jagten på gerningsmanden 10897-14020

19.01.2026 Frifindelse for drab og vold: Landsretten anerkender nødværge efter dødeligt knivstik 10381-12216

16.12.2025	Frifindelse for drabsforsøg og ulovlig våbenbesiddelse: Nødværgeoverskridelse ved Kiosk 1-angreb rimeligt begrundet i skræk og ophidselse	10620-12562
04.12.2025	Østre Landsret stadfæster 11 års fængsel for drab begået i forbindelse med voldeligt opgør om indbrud	10402-12241
23.09.2025	Frifindelse for vold med porcelænskop på grund af tvivl om nødværge under macheteangreb	10105-11854
31.01.2025	Østre Landsret stadfæster 13 års fængsel for manddrab efter knivstikkeri på marked	7160-8608
15.02.2024	Landsretsdom for knivstikkeri og trusler under voldelig familiekonfrontation	S-3876-22
06.07.2023	Vestre Landsrets dom i sag om skuddrab, drabsforsøg og omfattende narkohandel ved Jysk Væddeløbsbane	3464-4249
09.02.2022	Dom for drabsforsøg og grov vold	1124-1349
25.05.2021	Ubetinget fængsel for grov vold ved brug af peberspray og ulovlig våbenbesiddelse – Nødværge afvist	S-0432-21
12.12.2018	Frifindelse af anklagemyndigheden i sag om politiets indbrud i lejemål ved brug af tvang	710-805
06.11.2018	Frifindelse for vold efter nødværge, da forurettede var aggressiv og svingede med jernkæde	1877-2238
05.07.2017	Ubetinget fængsel for grov vold med totenschlæger i samværskonflikt	S-566-17
14.06.2011	Dom for grov vold i forbindelse med overskridelse af nødværge ved brug af kniv	SS 1-12176/2011
26.02.2008	Dom om nødværge og strafbortfald ved skudafgivelse under politiaktion	6228-7464
01.02.2005	Dom om vold mod politi og ubetinget straf	5620-6722
BYRETTE · FØRSTE INSTANS		11
29.04.2026	Nævningesag: Fængsel i 6 år for forsøg på manddrab med kniv på Aarhus Hovedbanegård – nødværgeindsigelse afvist	10856-13952
30.01.2026	Kvinde idømt 10 års fængsel for manddrab på samlever med knivstik – nødværge afvist	10827-13908
12.06.2024	Frifindelse i sag om manddrab på fiskekutter grundet nødværge og sandsynlig dødsårsag som delirium tremens	5725-6838
28.08.2023	Frifindelse for brugstyveri grundet nødret efter Straffeloven § 14	AM2023.08.28B
18.04.2023	Manddrab ved knivstik på Døllefjelde Marked: 13 års fængsel	3376-4018
16.12.2022	Frifindelse for manddrab på grund af nødværge, jf. Straffeloven § 13, stk. 2	2659-3166
25.02.2022	Dom for vold, trusler, spirituskørsel og kørsel uden førerret – foranstaltning, frakendelse og konfiskation	1955-2329
01.02.2022	Dom for grov vold på motorvej – Fængselsstraf og udvisning	1163-1414
22.06.2018	Frifindelse for vold efter indgriben med brandslange	6450-7737

18.10.2007	Frifindelse i sag om drab efter skudepisode under politiaktion	6220-7456
28.06.2007	Dom i sag om våbenbesiddelse og røverforsøg mod guldsmed i København	SS 1. 8632/2007
ERSTATNINGSNÆVNET · NÆVN / KLAGEINSTANS		1
29.09.2021	Afslag på erstatning for skade opstået under forsøg på at fjerne person fra konflikt med knivtrussel	20-520-07944
PARKERINGSKLAGENÆVNET · NÆVN / KLAGEINSTANS		1
31.03.2025	Vurdering af p-pladsens indretning: Kontrolafgift for parkering uden for bås trods manglende krydsmarkering	park-7464